

De Millingerwaard

Wandeling door de Millingerwaard met Twan Teunissen (ARK Natuurontwikkeling) (pagina's 161 – 165) 10,5 km | 5 uur Deze wandeling voert door een van de meest dynamische rivierlandschappen van Nederland. De wandeling geeft een mooi beeld van natuurontwikkeling: van het kale zand van de rivierduinen en de klei-afgravingen tot bloemrijke graslanden en oud ooibos. Daarnaast heb je goede kans op het zien van bijzondere soorten, zoals Zwarte stern, Bever en Grote zilverreiger. De Millingerwaard is ook buiten wegen en paden vrij toegankelijk. De route volgt soms kleine, door grote grazers gemaakte paadjes. Let op: tijdens en na hoogwater zijn delen van de route niet toegankelijk. Dit speelt meestal in de winter en in het vroege voorjaar. Maar ook dan is de Millingerwaard zeer het bezoeken waard. Vanaf de dijken is het dan genieten van het overstroomde landschap! NB: In de Millingerwaard grazen wilde runderen en paarden. Houd 25 meter afstand en voer ze niet. Na nat weer kan de Millingerwaard modderig zijn, terwijl sommige delen van de route onder water kunnen staan. De paden zijn soms smal met veel bramen en brandnetels. Laarzen en een lange broek zijn dan ook aan te raden. Er wordt hier tot 2020 gewerkt om ruimte te maken voor de rivier. Het kan zijn dat de route tijdelijk aangepast moet worden, volg eventueel de aanwijzingen op de borden.

Hoe te bereiken:

Auto: vanuit Nijmegen de N325 richting Millingen en Kleve; linksaf de N840 richtingen Millingen. Bij rotonde rechtsaf; na de dorpen Leut h en Kekerdom ligt parkeerplaats Lange Paal net voor het dorp Millingen aan de Rijn. Openbaar vervoer: met de trein naar Nijmegen; vanaf het station met buslijn 80 of 82 naar Kekerdom, Halte Weverstraat. Vanaf de bushalte de weg ca. 500 meter vervolgen richting Millingen aan de Rijn, tot aan parkeerplaats Lange Paal.

Wandeling door de Millingerwaard

Beschrijving wandeling:

Loop vanaf parkeerplaats Lange Paal de dijk op en ga rechtdoor de Millingerwaard in. Het pad loopt over de zogenaamde Kekerdomse Schutdam. Links ligt de Millingerhof, een moerasbos.

De Millingerhof

De Millingerwaard 1

De Millingerhof is een oude kleiafgraving uit de jaren '50 van de vorige eeuw. Op achtergebleven kleidammetjes groeien grote populieren en wilgen. Langs het water leven bevers. In najaar en winter is hier een slaapplek van grote zilverreigers, met een beetje geluk zijn dan vele tientallen grote zilverreigers te zien. Ook slapen hier aalscholver hoog boven in de populieren.

Nieuwe zandafgravingen

De Millingerwaard 2

Rechts wordt zand afgegraven en wordt het zand verwerkt door een grote installatie. Tot 2020 ontstaat hier een diepe plas die later voor een groot deel weer opgevuld zal worden. Deze plas is zeker in de winter een magneet voor watervogels en voor slapende en drinkende ganzen.

Vervolg de route over de Kekerdomse Schutdam. Aan het einde links afbuigen.

Bevers en zeearend

De Millingerwaard 3

Aan de overzijde van de geul ligt een rustig deel van de Millingerwaard. De twee grote vrijstaande populieren worden vaak gebruikt als rustplaats door roofvogels, sinds 2014 zit er regelmatig een zeearend, opletten dus! Op een eilandje woont een familie bevers. Langs het water zijn afgeknaagde takken te vinden en in de schemering heb je kans de dieren zelf te zien. Langs en op de geulen zitten 's winters grote aantallen watervogels zoals Smient, Meerkoet, Grauwe Gans en verschillende soorten steltlopers. Oeverzwaluwen broeden vlakbij en jagen boven het water op muggen en andere kleine insecten.

Vervolg je route richting het bos en neem het paadje dat het oobos inloopt. Dit paadje loopt over een smal dijkje. Aan het einde het pad rechts tot aan het drijvende Kijkhuis.

Het Kijkhuis

De Millingerwaard 4

Waar nu water en moeras ligt graasden in de jaren '70 nog koeien van een boer. Klei is hier afgegraven en het resultaat is te zien. Op het water drijft het Kijkhuis: het drijft, zodat het mee kan bewegen met de wisselende waterstanden. Aan de hoogte van de palen is te zien hoeveel het water kan stijgen. Voor het kijkhuis liggen drijvende vlotjes waarop Zwarte Sterns broeden. Langs de oevers van de plas staan vaak vissende Blauwe en Grote Zilverreigers en op het water zijn Grauwe Gans, Krakeend, Kuifeend en Fuut te zien. Wie geduld heeft kan een IJsvogel zien, die zijn nest heeft in de buurt. Naast het Kijkhuis groeien Watergentiaan, Goudzuring, Zwanenbloem, Kattenstaart en Grote waterweegbree.

Vanuit het Kijkhuis recht het pad oversteken naar het dijkje dat door en langs het oobos gaat. Aan het einde van dit pad rechts af.

De Oude Waal

De Millingerwaard 5

Hier ligt de Oude Waal. Een oude Waal, want de huidige Waal ligt een kilometer verderop. Vroeger kon de rivier zich verplaatsen door het landschap. De gegraven geulen in de Millingerwaard volgen allemaal oude lopen van de rivier. Tot in de achttiende eeuw was dit de hoofdstroom van de Waal. De boten voeren in die tijd dus pal achter de kerk van Kekerdom. De Oude Waal is rijk begroeid met Riet, Grote lisdodde, drijvende Gele plomp en Watergentiaan. Langs het water groeit onder andere Grote watereppe. Op de helling achter de kerk bloeien in het vroege voorjaar vele duizenden Sneeuwkllokjes, misschien wel een cadeautje van een voormalige koster. In het moeras broeden Waterral en Dodaars en in het aangrenzende oobos Gekraagde Roodstaart, Kleine en Grote Bonte Specht. Ooievaars broeden jaarlijks op het paalnest.

Vervolg de weg tot aan het einde.

De zwarte populier

De Millingerwaard 6

De weg komt uit bij een brede geul. Deze en de andere geulen zijn gegraven voor een betere doorstroming tijdens extreem

hoogwater. Daardoor dalen de waterstanden en neemt de veiligheid voor bewoners in de verre omtrek toe. Langs de geul broeden Kleine Plevieren op kale zandige oevers. In het aangrenzende ooibos broedt jaarlijks een Havik, goede kans dat deze langsvliegt. In het bos langs de Geul groeit een opvallende grote Zwarte populier. Veel van de schietwilgen zijn verworpen tot miniknotwilgjes. Om de paar jaar worden deze door de bevers onderhouden. In najaar en winter zijn er sporen te zien waar de bever vanuit de geul het bos intrekken. Opvallend zijn sleepsporen van takken en de staart en op oevers met wat klei zijn de pootafdrukken te vinden. In de ondergroei van het ooibos groeien Watermunt, Moeras vergeet-mij-nietje, Watertorkruid en Gele lis.

Sla rechtsaf en volg de oever van de geul, aan het einde rechts tot aan de halfverharde weg. Ga rechtdoor over deze weg en buig met de bocht mee naar links.

Beverburcht

De Millingerwaard 7

Hier lopen drie geulen die omzoomd zijn met ooibos en moeras. Langs de eerste geul is op afstand een grote beverburcht te zien. In de schemering is de kans groot om de bevers hier te zien. Ook zijn dan reeën te zien die langs de geulen grazen. Op een eilandje broeden jaarlijks IJsvogels en in de moerassige delen zitten vaak Zomertalingen. In de zomer vallen de oevers van de geulen droog, loop er gerust naar toe. Er zijn dan bijzondere pionierplanten te vinden zoals Slijkgroen, Bruin cypergras, Klein vlooienkruid en Fraai duizendguldenkruid.

Ga bij de splitsing linksaf richting Millinger Theetuin. Loop door tot op het voormalige steenfabrieksterrein waar aan de rechterzijde een verhard fietspad begint. Houd hier links aan en neem het grazige pad dat langs het water voert.

Hertsmunt en grote kaardenbol

De Millingerwaard 8

Tot begin jaren '90 ploegde de boer hier de grond, er werd flink bemest en er groeide maïs. Nu is het een afwisseling van struwelen met Gewone vlier, Eenstijlige meidoorn, Dauwbraam en Rode kornoelje. Vrijstaande jonge bomen vormen mogelijk de opmaat naar een hardhoutooibos met Ruwe berk, Esdoorn, Schietwilg en Zomereik. In de ruigtes bloeien Hertsmunt, Canadese en Late guldenroede en Grote kaardenbol. Luister naar Spinkhaanzanger, Bosrietzanger en Grasmus. In de schemering zijn vaak Reeën te zien. Van de herfst tot in het voorjaar overwintert hier een Klapekster en eten grote groepen Putters, Groenlingen en Kneutjes zaadjes van distels en kaardenbollen.

Vervolg het paadje langs het water. Waar de plas zich versmalt tot een brede geul rechts afbuigen en volg een paadje in de richting van het verhoogde voormalige steenfabrieksterrein. Ga op deze verhoging rechts richting het onmisbare Bomenmonument.

Het Bomenmonument

De Millingerwaard 9

Het Bomenmonument bestaat uit oude eiken. Deze eiken groeiden meer dan 8400 jaar geleden ergens langs de rivier. Ooit zijn ze omgevallen en bedekt geraakt met zand en klei. Tijdens baggerwerkzaamheden in de

Waal doken ze weer op. Daarna zijn de bomen overeind gezet. Ze laten zien dat er ooit open ooibossen met zomereiken langs de rivier groeiden, het zogenaamde hardhoutooibos. In Nederland zijn er nu slechts een paar kleine restanten van dit bos.

Rondom het Bomenmonument groeien typische planten van het rivierengebied zoals Knolribzaad, Kruisdistel, Veldsalie en Wilde marjolein.

Loop vanaf het Bomenmonument naar de rivier de Waal. Sla rechts af en volg het rivierstrand.

Het levende rivierduin

De Millingerwaard 10

Het Millingerduin is een levend rivierduin. Langs de Waal liggen hier bij laag water brede rivierstranden. Vanaf windkracht 5 waait het zand op en vormt duintjes. Het kale zand wordt als eerste vastgehouden door Ruige zegge, Handjesgras en het hoge Duinriet. Bij het hoogste punt van het rivierduin groeien Cipreswolfsmelk en Vertakt schaafstro (de bastaard tussen Schaafstro en Vertakte paardenstaart). Op het kale zand groeien Pijpbloem, Stekend loogkruid, Smal vlieszaad, Glansbesnachtschade, Druifkruid, Welriekende ganzenvoet, Zeepkruid en verschillende soorten Amaranten. In het grasland groeien bijzondere stroomdalplanten als Brede ereprijs, Sikkelklaver en Geoorde zuring en duinplanten als Middelste teunisbloem en Wilde reseda. In het bosje met Eenstijlige meidoorns en wilgen kun je de Zomertortel horen. Luister op het duin naar Veldleeuwerik en Roodborsttapuit. Op de rivierstranden waar wat grind ligt kun je met goed zoeken de bijzondere Grindwolfspin vinden.

Vervolg de wandeling over het rivierstrand tot in het bosje op de rivieroever.

Bomen op stelten

De Millingerwaard 11

Hier groeit een bijzonder zachthoutooibos. Oude Schietwilgen en Zwarte populieren groeien hier op het kale zand. Op veel plekken kon dit in het verleden niet door intensieve begrazing door boerenvee. Op andere plekken moesten de boompjes worden verwijderd, omdat anders het uitzicht voor de scheepvaart beperkt werd. De bomen staan deels 'op stelten' doordat de Waal het zand tussen de wortels heeft weggespoeld. In sommige bomen zijn de gaten van Wilgenhoutrupsen te vinden. Op de overgang van bos naar rivierduin groeit Stinkende ballote.

Klim vanaf de rivieroever omhoog en volg het pad dat om de Millinger Theetuin (ideale lunchplek) loopt. Bij het begin van het verharde fietspad rechtsaf. Volg dit pad honderd meter, ga naar links via een van de dierenpaadjes het ruige grasland in. Volg de haag en de rij populieren die halverwege dit grasland aan je rechterzijde begint. Klim aan het einde omhoog en sla vóór het fietspad meteen rechtsaf. Ga via dierenpaadjes tussen de meidoorns door en loop dan parallel aan het fietspad richting het bos.

Bloemrijk grasland op de oeverwal

De Millingerwaard 12

In 1993 en 1995 overstroomde de oeverwal op deze plek en werd een dik pakket zand afgezet. Zelfs nu zijn nog open plekken met zand te zien. Op het kale zand is een rijk bloeiend grasland ontstaan met Muskuskaasjeskruid, Bont kroonkruid, Gewone ossentong, Veldhondstong, Zomerfijnstraal, Hongaarse raket, Cipreswolfsmelk en Grote hardvrucht. Sikkelklaver wordt er geparasiteerd door de zeer zeldzame Rode bremraap. Grote aantallen sprinkhanen leven hier waaronder Greppelsprinkhaan, Gouden sprinkhaan, Krasser en Bramensprinkhaan. Bruine blauwtjes zijn hier vrij algemeen en ze zetten hun eitjes af op de ooievaarsbekken. In het struweel iets verder van de rivier vandaan broeden Roodborsttapuit en Grasmus.

Aan het einde van het grasland, bij het begin van het Colebrandersbos, linksaf langs de bosrand, fietspad oversteken en rechtsaf het grasland in; loop door dit grasland tot het einde waar een paadje uitkomt op het verharde fietspad; volg dit fietspad.

Hardhoutooibos

De Millingerwaard 13

Het Colenbrandersbos is een hardhoutooibos. Hier groeien naast Schietwilg en Zwarte populier bomen die minder goed tegen langdurige overstroming kunnen zoals Zomereik, Fladderiep en Zoete kers. In de struiklaag veel Eenstijlige meidoorn, Sleedoorn, Kardinaalsmuts en lianen van Bosrank en Hop. En hier groeien Maarts viooltje, Gevlekte dovenetel, Rivierkruiskruid, Knolribzaad en Reuzenbalsemien. In het bos zingen Nachtegaal en Spotvogel en broeden soms Boomvalken.

In het grasland langs de rivier een rijke begroeiing met Kleine, Grote en Harige ratelaar, Zeepkruid, Stijve steenraket, Borstelkrans en Kruisdistel. Tussen de basaltblokken aan de rivier groeien Bieslook, Zacht vetkruid en Wit vetkruid. Hier roepen op warme nazomeravonden Boomkrekels, een nieuwkomer die via de Rijn ons land bereikte en houdt van een opwarmend klimaat. Aan de rivier ligt de aanlegplaats van het voetveer naar natuurgebied de Klompenwaard aan de andere zijde van de Waal bij Doornenburg.

Loop verder over het fietspad en ga aan het einde van het Colenbrandersbos rechts door een graslandje met meidoornstruweel; steek het onverharde weggetjes over en vervolg de route over een enigszins hoger gelegen rug die haaks op het Colenbrandersbos staat. Loop richting de dichtstbijzijnde wilgen en passeer deze met de wilgen aan je linkerzijde; hier begint een uitgegraven voormalige rivierarm. Kijk goed op het kaartje om de goede op te lopen. De situatie verandert hier voortdurend.

Libellen

De Millingerwaard 14

Vanaf het Colenbrandersbos loopt de route door een vlakte waar eind jaren '90 de klei is afgegraven. Van de klei zijn bakstenen gemaakt en het landschap mag zich net als de rest van de Millingerwaard onder invloed van natuurlijke processen, zoals het wisselende water en de begrazing, verder ontwikkelen. Op droge zandige en kurkdroge hogere ruggen groeien Duinriet, Muurpeper, IJzerhard en zelfs jonge Grove dennen. In de iets lagere, vochtige geulen groeien in het gras Fraai en Echt duizendguldenkruid, Rode ogentroost en Aardbeiklaver. Boven deze graslanden vliegen in de zomer Hooibeestjes. In de met water gevulde rivierarm groeien Glanzend fonteinkruid, Smalle waterpest, Pijlkruid, Zwanenbloem en Stijve en Gewone waterranonkel. Bij het water veel libellen: Grote keizerlibel, Glassnijder, Viervlek en verschillende soorten juffers. Waarschijnlijk is dit de beste plek in Nederland om twee nieuwkomers te zien: de Zuidelijke keizerlibel en

de Zuidelijke glazenmaker, Sinds enkele jaren worden ze hier bijna ieder jaar gezien.

Volg de oever van de geul ongeveer 100 meter en ga dan rechtsaf via smalle dierenpaadjes. Loop vanaf hier min of meer rechtdoor.

Blauwborst en rietgors

De Millingerwaard 15

Wie het goede paadje neemt ziet opeens een windmolentje tussen de wilgen (mis je de windmolen, dan is dat geen probleem). Deze molen is een herinnering aan het landbouwverleden. Op deze plek lagen vroeger de weilanden van proefboerderij de Waiboerhoeve. Bijna onvoorstelbaar wie nu door het weelderige landschap loopt. In het voorjaar zingen in vrijstaande wilgen Blauwborst en Rietgors. In de graslanden groeien Zomerfijnstraal en verschillende soorten klavers. Deze klavers worden door het Icarusblauwtje gebruikt om eitjes op af te zetten.

Vervolg de paadjes. Uiteindelijk komt het paadje dan uit op een brede onverharde weg. Ga hier naar links en vervolg dit pad tot aan het einde. Ga hier links richting Kijkhuis en vervolg het pad tot het einde. Ga door het klaphekje; de dijk op en hier naar links.

De dijk

De Millingerwaard 16

Let langs deze dijk op Groot streepzaad en Oostenrijkse kers. In de zomer vliegen langs deze dijk vaak vlinders uit het zuiden zoals Koninginnenpage, Oranje en Gele luzernevlinder. In de bocht liggen binnendijks oude boerderijen met een hoogstamboomgaard, hier zijn in de schemering Steenuilen te horen.

Volg de dijk tot aan de parkeerplaats.